

PÕLLUMAJANDUS- JA TOIDUAMET

Euroopa Maaelu Arengu
Põllumajandusfond:
Euroopa investeeringud
maapiirkondadesse

Toidu seaduslikud nimetused

Tiiu Rand

Toiduosakond, nõunik

20.04.2023

Millest räägime?

- Õigusraam, v.a alkohol
- Seaduslikud nimetused, v.a alkohol
 - Mõiste „liha“, täistera hea tava Eestis
- Kohustus ja vastutus

Toidualase teabe määrus (EL) nr 1169/2011

„Toidualane teave” – toitu käsitlev teave, mis tehakse lõpptarbijale teatavaks märgistuse, muu lisamaterjali või muude vahenditega, sealhulgas kaasaegsete tehnoloogiliste vahenditega või verbaalse suhtlemisega

Määruses sätestatakse:

- toidualast teavet, eelkõige toidu märgistamist reguleerivad üldpõhimõtted, nõuded ja vastutus
- vahendid, mille abil tagada tarbijate õigus teavet saada
- toidualase teabe esitamise kord

Teised õigusaktid

Määrus ei piira teatava toidu suhtes liidu erisätetega ette nähtud märgistamisalaste nõuete kohaldamist

Määrust kohaldatakse toidukäitlejatele toiduahela kõigis etappides, mille puhul nende tegevus on seotud toidualase teabe esitamisega tarbijatele

Seaduslik nimetus

- toidu nimetus, mis on ette nähtud selle toidu suhtes kohaldatavates liidu **õigusnormides** või selliste liidu õigusnormide puudumise korral nimetus, mis on ette nähtud selle toidu suhtes kohaldatavates selle liikmesriigi õigusaktides ja halduseeskirjades, kus toitu lõpptarbijale või toitlustusettevõtetele müüakse

Üldtuntud nimetus

- nimetus, mida **aktsepteeritakse toidu nimetusena liikmesriigis**, kus seda müüakse, ilma et seda oleks vaja tarbijatele täiendavalt selgitada;

Kirjeldav nimetus

- nimetus, milles **kirjeldatakse toitu ja vajaduse korral toidu kasutust**, ning mis on piisavalt selge selleks, et tarbijad võiksid mõista toidu olemust ja eristada seda teistest toodetest, millega toitu võidakse segamini ajada

Toidu nimetust ei asendata intellektuaalomandiõigustega kaitstud nimetusega, kaubamärgi või väljamõeldud nimetusega

Ka koostisosad esitatakse täpse nimetusega, arvestades toidu nimetuse esitamise reegleid (kui asjakohane), teatud juhtudel võib täpse nimetuse asemel kasutada toidugrupi nimetust

Toidu nimetused EL õigusaktidest

- Põllumajandustoodete ühine turukorraldus (1308/2013 ja selle rakendusaktid)
- Kalapüügi- ja vesiviljelustoodete turukorraldus (1379/2013)
- Teatud toidugruppide koostis- ja kvaliteedinõuded
- EL uuendtoitude loetelu (2017/2470)
- *Lisaained, **lauamagusaine** (1333/2008)*
- *Lõhna- ja maitseained (1334/2008)*

Veiseliha nimetus sõltuvalt veise vanusest (määrus 1308/2013 VII lisa I osa)

- Vasikaliha, vasikarups (alla 8 kuu vanuselt veiselt)
- Noorloomaliha, noorloomarups (üle 8 ja alla 12 kuu vanuselt veiselt)

Kodulinnuliha (määrus 1308/2013 VII lisa V osa ja määrus 543/2008)

- Kodulinnuliha ning kodulinnuliha või rupsi **valmistised ja tooted**
- kanad liigist *Gallus domesticus* (tibu, broiler, kukk, kana), pardid, haned, kalkunid, pärlkanad
- **rümba** ja **rümba jaotustükkide nimetused:**
 - broiler (nt *maitsestatud ahjubroiler*), poolrümp, ees- või tagaveerand
 - broileri **rinnafilee**, broileri **poolkoib**, broileri tiib jne
 - pardi rinnaliha jne

Piim (määrus 1308/2013 VII lisa III osa)

- **Piim** – udarast eritunud sekreet, millele ei ole midagi lisatud ega millest ei ole midagi eraldatud
 - *Kui ei ole lehmapiim → märkida loomaliik - kitsepiim, lambapiim*
 - **Toorpiim** – *ei ole kuumutatud üle 40 °C ega töödeldud mingil samaväärse mõjuga viisil;*
 - Täispiim (rasvasisaldus $\geq 3,5\%$)
 - Vähesese rasvasisaldusega piim (1,5 -1,8%)
 - Rasvatu piim (0,05%)
 - Piim, rasvasisaldus X%
- } *kuumtöödeldud*

Piimatooted (määrus 1308/2013 VII lisa III osa)

- **Piimatooted** – saadud ainult piimast, piima koostisaineid (nt piimarasva) ei või asendada
 - vadak / *whey*;
 - koor / *cream* (piimarasva min 10%);
 - või / *butter*;
 - võiõli / *butteroil*; veevaba piimarasv / *anhydrous milk fat (AMF)*;
 - pett / *buttermilk*;
 - juust;
 - jogurt; keefir; kumõss; viili/fil; smetana; fil; rjaženka; rūgušpiens
 - kaseiinid

„kakaovõi“ - kakao- ja šokolaaditoodete määrusest ja koostisosa nimetusena määruse 1169/2011 VII lisa B osast

Võiderasvad (määrus 1308/2013)

- **Või**, kolmveerandrasvane või, poolrasvane või, piimarasvavõie X% (piimarasvast, kuid erineva piimarasva sisaldusega)
- **Margariin**, kolmveerandrasvane ja poolrasvane margariin, rasvavõie X% (taimsetest ja/või loomsetest rasvadest, piimarasva kuni 3% rasvast)
- **Rasvasegu**, kolmveerandrasvane ja poolrasvane rasvasegu, rasvaseguvõie X% (taimsetest ja/või loomsetest rasvadest, piimarasva 10 kuni 80% rasvast)

Või liittootena (määrus 445/2007)

- Nt **karulauguvõi** (tootes min 75% piimarasva, valmistatud võist ja teistest nimetuses mainitud koostisosadest)
- Nt **karulaugu võitood** (sisaldab piimarasva alla 75 %, kuid vähemalt 62 %, valmistatud võist ja teistest nimetuses mainitud koostisosadest)

Tooted määruse 1379/2013 I lisa
punktides a, b, c ja e

Kalapüügi- ja vesiviljelustoodete liikide nimetused (määrus 1379/2013)

Eestikeelne tootenimetus ja selle teaduslik nimi -> PÕM määrus nr 5 „Kalapüügi- ja vesiviljelustoodete liikide tootenimetuste loetelu“ lisa

Põllumajandusministri 14.01.2015 määrus nr 5
„Kalapüügi- ja vesiviljelustoodete liikide tootenimetuste loetelu“
Lisa
(maaeluministri 03.05.2022 määruse nr 23 sõnastuses)

KALAPÜÜGI- JA VESIVILJELUSTOODETE LIIKIDE TOOTENIMETUSTE LOETELU

Jrk	Teaduslik nimetus	Eestikeelne nimetus
1	<i>Abramis brama</i>	Latikas
2	<i>Acipenser baerii</i>	Siberi tuur
3	<i>Acipenser gueldenstaedtii</i>	Vene tuur
4	<i>Acipenser ruthenus</i>	Sterlet
5	<i>Acipenser stellatus</i>	Sevrjuuga
6	<i>Aequipecten opercularis</i>	Väike sugakarp
7	<i>Alcockpenaeopsis hungerfordii</i>	Krantskrevett

„Praetud räim“ ja
„kilupirukas“ ei nõua
teadusliku nime esitust.

Teise toidu koostisosana
võib kasutada „kala“, kui
toidu nimetus ja esitus ei
viita konkreetsele
kalaliigile
(1169/2011 VII lisa B osa)

Oliiviõlid (määrus 1308/2013 VII lisa VIII osa, määrus 2022/2104)

- Ekstra-väärisoliiviõli /extra-virgin olive oil
 - Väärisoliiviõli / virgin olive oil
- } väärisoliiviõlid
- Rafineeritud oliiviõlist ja väärisoliiviõlist koosnev oliiviõli;
 - Oliivijääkõli

Taimeõlisegudes ja toiduainetes oliiviõli
nimetamine – vt määrus 2022/2104 art 12

Mahlatooted (PÕM [määrus nr 92](#))

Puuviljadest ja marjadest ning tomatitest

- Mahl – õunamahl, vaarika-maasikamahl, mitmeviljamahl
- mahl kontsentreeritud mahlast (*nn taastatud mahl, lahustuva kuivaine sisaldus valmistootes peab vastama esitatud Brix-i min väärtusele*),
- tõmmismahl,
- kontsentreeritud mahl,
- mahlapulber ja
- nektar (*määratud min puuviljasisaldus*)

Džemm, keedis, moos, želee, marmelaad (PÕM [määrus nr 95](#))

Puuviljadest, marjadest, melonitest, arbuusidest, kõrvitsatest, kurkidest, tomatitest, rabarberivartest, porganditest ja bataatidest tooted

NB! lahustuva kuivaine sisaldus;
viljaliha või püree min sisaldus (ekstra tootes
suurem)

- džemm ehk keedis, **ekstra** džemm, moos,
- želee, **ekstra** želee, marmelaad, tsitrusmarmelaad, tsitrus-želeemarmelaadi ja
- magustatud kastanipüree

Kakao- ja šokolaaditooted (PÕM [määrus nr 96](#))

- **kakaovõi** (kakaoubade tuumadest saadud rasv),
- kakaopulber ehk kakao, vähendatud rasvasisaldusega kakaopulber, šokolaadipulber, šokolaadijoogi pulber ehk magustatud kakaopulber, vähendatud rasvasisaldusega šokolaadijoogi pulber,
- šokolaad, **šokolaadiglasuur** (*'couverture'*), šokolaadihelbed
- piimašokolaad, hele piimašokolaad, valge šokolaad,
- täidisega šokolaad, **šokolaadikompvek**,
- *chocolate a la taza, chocolate familiar a la taza*

Mesi (PÕM määrus nr 104)

Looduslik magus aine, mida toodavad *Apis mellifera* mesilased ...

- õiemesi, lehemesi
- vurrimesi, pressitud, mesi, nõrutatud mesi
- kärjemesi
- kärjetükkidega mesi
- filtreeritud mesi
- *pagarimesi – üksnes kuumtöötlemiseks (väiksemad kvaliteedinõuded, võib olla käärinud, kuumutatud jne -> kuumtöödeldava toidu koostisosaks)*

mesi

Suhkrutooted (PÕM [määrus nr 102](#))

- Poolvalge suhkur, valge suhkur ehk suhkur, ekstra valge suhkur (ehk valge suhkur ehk suhkur),
- suhkrulahus, invertsuhkrulahus,
- invertsuhkrusiirup, glükoosisiirup, kuivatatud glükoosisiirup,
- glükoos ehk glükoosmonohüdraat või veevaba glükoos ja fruktoos

Koostisosade loetelus
(1169/2011 VII lisa B osa)

11. Kõik sahharoosiliigid	„Suhkur”
12. Veevaba glükoos või glükoosmonohüdraat	„Glükoos”
13. Glükoosisiirup ja veevaba glükoosisiirup	„Glükoosisiirup”

- Nn eritoit ja nende nimetused (määrus 2016/127, MEM [määrus nr 43](#))
- Lahustuv kohv, kofeiinivaba lahustuv kohv, lahustuv sigur (PÕM [määrus nr 103](#))
- Kondenspiimad ja piimapulbrid (PÕM [määrus nr 113](#))
- Looduslik mineraalvesi ja allikavesi (SOM [määrus nr 62](#))

NB! Vt alati viimast õigusakti redaktsiooni

Uuendtoitude (UT) nimetused ([2017/2470](#) lisa tabel 1)

Tabel 1. Lubatud uuendtoidud

Lubatud uuendtoit	Uuendtoidu kasutamise tingimused		Täiendavad märgistuse erinõuded	Muud nõuded	► M30 Andmekaitse ◀
N-atsetüül-D-neuramiinhape	Määratud toidugrupp	<i>Piirnorm</i>	Uuendtoidu nimetus seda sisaldava toiduaine märgistusel on „N-atsetüül-D-neuramiinhape”. N-atsetüül-D-neuramiinhapet sisaldavatel toidulisanditel peab olema märg, et toidulisandit ei tohiks anda imikutele, väikelastele ja alla 10aastastele lastele, kes on sama 24 tunni jooksul saanud rinnapiima või muud toitu, kuhu on lisatud N-atsetüül-D-neuramiinhapet.		
	Imiku piimasegud ja jätkupiimasegud, nagu on määratletud määruses (EL) nr 609/2013 (1)	0,05 g/l taastatud piimasegus			
	Imikutele ja väikelastele ette nähtud teraviljapõhised töödeldud toidud ja muud imikutoidud, nagu määratletud määruses (EL) nr 609/2013	0,05 g/kg tahkes toidus			
	Imikutele ja väikelastele meditsiinilisel näidustusel kasutamiseks ettenähtud toit, nagu määratletud määruses (EL) nr 609/2013	Vastavalt nende imikute ja väikelaste toitumuslikele erivajadustele, kellele tooted on ette nähtud, kuid mitte mingil juhul üle vastavate toodete toidugrupi jaoks kehtestatud piinormi, mis on esitatud tabelis.			
	Kehakaalu alandamiseks ettenähtud päevase toidu asendaja, nagu määratletud määruses	0,2 g/l (joogid) 1,7 g/kg (hateonid)			

Lubatud uuendtoit	Uuendtoidu kasutamise tingimused		Täiendavad märgistuse erinõuded	Muud nõuded	► M30 Andmekaitse ◀
Glycyrrhiza glabra 'st saadud flavonoidid	Määratud toidugrupp	Lagritsa-magusjuurest (<i>Glycyrrhiza glabra</i>) saadud flavonoidide piimorm	<ol style="list-style-type: none">Uuendtoidu nimetus seda sisaldava toiduaine märgistusel on „taimest <i>Glycyrrhiza glabra</i> L. saadud flavonoidid”.Kui toode lisatakse toidule uuendkoostisosana, peab toidu märgistusel olema märged, et:<ol style="list-style-type: none">toodet ei tohiks tarbida rasedad või imetavad naised ning lapsed ja noorukid ningretseptiravimeid tarvitavad inimesed peaksid toodet tarbima üksnes meditsiinilise järelevalve all;flavonoide ei tohiks päevas tarbida üle 120 mg.Flavonoidide kogus lõpptootes esitatakse seda sisaldava toote märgistusel.	Flavonoide sisaldavad joogid tuleb lõpptarbijale pakkuda üksikportsjonitena.	
	Piimapõhised joogid	120 mg päevas			
	Jogurtipõhised joogid				
	Puuvilja- või marja- või köögiviljapõhised joogid				
	Toidulisandid, nagu määratud direktiivis 2002/46/EÜ	120 mg päevas			
	Kehakaalu alandamiseks ettenähtud päevase toidu asendaja, nagu määratud määruses (EL) nr 609/2013	120 mg päevas			
Meditsiinilisel näidustusel kasutamiseks ettenähtud toit, nagu määratud määruses (EL) nr 609/2013	120 mg päevas				

18

Lubatud uuendtoit	Uuendtoidu kasutamise tingimused		Täiendavad märgistuse erinõuded	Muud nõuded
2'-fukosüüllaktoosi ja difukosüüllaktoosi segu („2'-FL/DFL”) (mikro-organismidest)	<i>Määratud toidugrupp</i>	<i>Piirnorm</i>	Uuendtoidu nimetus seda sisaldava toiduaine etiketil on „2'-fukosüüllaktoosi ja difukosüüllaktoosi segu”. 2'-fukosüüllaktoosi ja difukosüüllaktoosi segu sisaldavate toidulisandite märgistusel peab olema märg, et seda ei tohiks tarbida, kui samal päeval tarbitakse rinnapiima või teisi toite, millele on lisatud 2'-fukosüüllaktoosi ja/või difukosüüllaktoosi.	<div style="border: 2px solid red; padding: 5px; text-align: center;">► M30 Andmekaitse ◀</div> Luba antud 19.12.2019. Käesolev kanne põhineb määruse (EL) 2015/2283 artikli 26 kohaselt kaitstud konfidentsiaalsetel teaduslikel tõenditel ja teadusandmetel. Taotleja: Glycom A/S, Kogle Allé 4, DK-2970 Hørsholm, Taani. Andmekaitseperioodi vältel võib uuendtoitu 2'-fukosüüllaktoosi ja difukosüüllaktoosi segu liidus turule lasta üksnes Glycom A/S, välja arvatud juhul, kui mõni hilisem taotleja saab kõnealuse uuendtoidu jaoks loa määruse (EL) 2015/2283 artikli 26 kohaselt kaitstud konfidentsiaalsetele teaduslikele tõenditele ja teadusandmetele osutamata või Glycom A/S-i nõusolekul.
	Maitsestatamata pastöriseeritud ja maitsestatamata steriliseeritud piimatooted	2,0 g/l		
	Maitsestatamata hapendatud piimapõhised tooted	2,0 g/l jookide puhul 20 g/kg muude toodete kui jookide puhul		
	Maitsestatud hapendatud piimapõhised tooted, sealhulgas kuumtöödeldud tooted	2,0 g/l jookide puhul 20 g/kg muude toodete kui jookide puhul		
	Joogid (maitsestatud joogid)	2,0 g/l		
	Teraviljabatoonid	20 g/kg		
	Imiku piimasegu, nagu määratletud määruses (EL) nr 609/2013	1,6 g/l kasutusvalmis lõpptootes, mida turustatakse sellisena või mis on tootja juhiste kohaselt kasutamiskõlblikuks muudetud		

Andmekaitse aegumise kuupäev: 19.12.2024.

Mõiste „liha“

- Toidualase teabe määruse [1169/2011](#) art 2 lg 1 (f) järgi on mõiste **liha** defineeritud loomse toidu hügieeni erinõuete määruse [853/2004 I lisa punktiga 1.1](#), mis **osutab erinevate loomade-lindude (kodukabiloomad, kodulinnud, jäneselised jne) söödavatele osadele**
- **koostisosana kasutatav liha** on defineeritud määruse 1169/2011 VII lisa B osa p 17 kui imetajate ja linnuliikide **toidukõlblikuks tunnistatud skeletilihased /.../** ja esitatakse viisil „... liha“ koos asjaomase loomaliigi nimetus(te)ga

Täistera hea tava

<https://pta.agri.ee/media/3814/download>

HEA TAVA

Tarbijate valikute lihtsustamiseks on Eesti Toiduainetööstuse Liit, Eesti Leivaliit, Eesti Pagarite Selts, Maaeluministerium, Veterinaar- ja Toiduamet ning Tervise Arengu Instituut kokku leppinud järgmise hea tava:

1. Definiitsioonid:

Täistera – jahvatatud, purustatud või helvestatud terad, milles tera peamised osad – tärgkliserikas endosperm, idud ja kliid – esinevad samas suhtes nagu nad esinevad terves teras.

Teraviljast koostisosad – rukis, nisu, kaer, oder, mais, tatar, riis, hirss ja nendest saadud terad, kruubid, tangud, eri jämedusega helbed ja jahud ning linnased.

2. Toidualases teabes sõna „täistera“ kasutamisel või muul moel pildina, sümbolina, graafikaga jne täisterale viitamisel:

- Täisterapasta puhul tehakse seda vaid juhul, kui pasta valmistamisel kasutatud kõikidest teraviljast koostisosadest on 100% täistera.
- Ekstrudeeritud täisteratoote puhul tehakse seda vaid juhul, kui toote valmistamisel kasutatud kõikidest teraviljast koostisosadest on 100% täistera.
- Pagaritoote (sh valikpagaritoote) puhul tehakse seda vaid juhul, kui pagaritoote valmistamisel kasutatud kõikidest teraviljast koostisosadest on vähemalt 50% täistera.

3. Pagaritoote (sh valikpagaritoote) toidualases teabes tuuakse lisateabena välja täistera osakaal teraviljast, kasutades sõnastust „x % teraviljast on täistera“.

Kohustus ja vastutus (1169/2011 art 8)

1. Toidualase teabe esitamise eest **vastutab toidukäitleja, kelle nime või ärinime all toitu turustatakse**, või kui nimetatud käitleja ei ole asutatud liidus, siis liidu turule importija.
2. Toidualase teabe esitamise eest **vastutav toidukäitleja tagab toidualase teabe olemasolu ja täpsuse kooskõlas kohaldatavate toidualast teavet käsitlevate õigusnormide ning asjaomaste siseriiklike sätetega.**
3.

Õiglane teavitamine, esitlemine, reklaam (1169/2011 art 7)

Toidualane teave, sh reklaamis ja esitlemisel, ei tohi olla eksitav, eelkõige:

a) toidu selliste iseloomulike tunnuste osas nagu **toidu olemus**, **määratletus**, omadused, koostis, kogus, säilivus, päritoluriik või lähtekoht, valmistamis- või tootmismeetod;

/.../

d) **andes** välimuses, kirjelduses või piltkujutisega **mõista teatava toidu** või koostisosa **olemasolust**, ehkki tegelikkuses on tegemist toiduga, milles loomulikult sisalduv komponent või tavaliselt kasutatav koostisosa on asendatud sellest erineva komponendi või koostisosaga.

PÕLLUMAJANDUS- JA TOIDUAMET

Küsimused:

pta@pta.agri.ee

<https://pta.agri.ee/>

The screenshot shows the website of the Estonian Agricultural and Food Board (Põllumajandus- ja Toiduamet). The header includes the logo, the name of the institution, and a search bar. Below the header, there are navigation links for different user groups: Põllumehele ja maaomanikule, Ettevõtjale, tootjale ja turustajale, Tarbijale ja eraisikule, Järelevalve korraldus ja tulemused, Ametist, uudised ja kontaktid, and Taimetervise päev. The main content area features a large image of a carton of eggs on a wooden surface. To the right of the image, there are two news items with arrows pointing to the right: 'Avaldatud on maaparandushoiutööde hanketeade' and 'Karantiinsete kartulikahjustajate seire käigus uusi haiguskoldeid ei tuvastatud...'. Below these items is a blue box with white text: 'Teadlik tarbija ei lase ennast kanamunade valest märgistusest eksitada'. The text in the blue box explains that eggs sold in the European Union (EU) must be properly labeled to avoid confusion, and that consumers should be aware of the labeling to avoid buying eggs from unlicensed producers. At the bottom of the blue box is a button labeled 'LOE EDASI'.

Eelnõu:

- ID-märk ja tervisemärk:

Kavandatav muudatus on seotud lühendiga EÜ (Euroopa Ühendus, mille asemel on täna Euroopa Liit ehk EL)

EÜ asemele tuleb lühend EL (või EU – *European Union*)

Muudatuse üleminekuperiood on planeeritud **kuni 31.12.2028**

Täna kuulamast!

Tiiu Rand

